

การพัฒนารูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตร กับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี

จันทร์ฉาย วรณศรี

สถาบันพัฒนาสุขภาพภาวะเขตเมือง กรมอนามัย

อรรถพล แก้วสัมฤทธิ์

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

อดิศักดิ์ หุขมี

วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

กัลยาณี เจริญช่าง หุขมี

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บัณฑิต วิริยะวิฒนะ

สถาบันพัฒนาสุขภาพภาวะเขตเมือง กรมอนามัย

เยาวลักษณ์ พิพัฒน์จำเริญกุล

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

วันรับ 20 กุมภาพันธ์ 2567, วันแก้ไข 1 กรกฎาคม 2567, วันตอบรับ 25 กรกฎาคม 2567.

บทคัดย่อ

องค์การอนามัยโลก (WHO) คาดการณ์ว่าในปี 2576 ประเทศไทยจะเข้าสู่การเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” คือมีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในอัตราร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด การเตรียมรับสถานการณ์ดังกล่าวได้น่ากรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (WHO) มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ พื้นที่การวิจัยครั้งนี้คือเขตทุ่งครุ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและความต้องการในด้านการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี 2) พัฒนารูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี 3) ศึกษาผลการเรียนรู้จากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี 4) ศึกษาความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตทุ่งครุ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนภาคราชการ ภาคประชาชน ภาคศาสนา จำนวน 7 คน และผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ผลการศึกษาพบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 52.03 คิดว่าการมีกิจกรรมทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมเชิงสังคม การบริการชุมชน และการบริการสุขภาพ และการสื่อสารและการให้ข้อมูลสารสนเทศ จะนำไปสู่เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ 2. รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี บริบทพื้นที่ทุ่งครุ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วมเชิงสังคม 2) บริการชุมชนและสุขภาพ 3) การสื่อสารและสารสนเทศ และ 2 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านกิจกรรม ภายใต้แนวคิดการมีสถานสถานเป็นศูนย์กลางของชุมชน 3. คะแนนทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันโดยมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

ซึ่งแปลผลได้ว่าผู้สูงอายุมีความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดขององค์ประกอบการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ บริเวณพื้นที่ทุ่งครุเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 4. ภาพรวมร้อยละความพึงพอใจเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 95.37 โดยด้านสภาพแวดล้อม มีความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 95.43 ข้อเสนอแนะควรศึกษาเพิ่มเติม บางประเด็นที่เป็นองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบใหญ่ 3 ด้านในการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ไตรภาคี การพัฒนารูปแบบชุมชน คุณภาพชีวิต

The Development of Communities on the Age-Friendly Cities Concept for Tripartite Participation.

Janchai Wannasri

Metropolitan Health and Wellness Institution, Department of Health

Attapon Kaewsamrit

Department of Health, Ministry of Public Health

Adisak Nuchmee

College of Liberal Arts, Rangsit University

Kalyanee Charoenchang Nuchmee

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Bundit Viriyavadhana

Metropolitan Health and Wellness Institution, Department of Health

Yaowaluk Pipatjamreankul

Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Received 20 February 2024, Revised 1 July 2024, Accepted 25 July 2024

Abstract

The World Health Organization (WHO) predicted that in 2033 Thailand will enter a “super aging society” with the proportion of people aged 60 years and over at the rate of 28 percent of the total population. To prepare for this situation, the World Health Organization (WHO) framework has been used as a guideline for developing community models that are friendly to the elderly. The area of this research is the Thung Khru District. The objectives of this study were 1) to study the conditions and needs of community development based on concept of age-friendly city with tripartite participation, 2) to develop a community model based on the concept of age-friendly city with tripartite participation, 3) to study learning outcomes on using a community model based on the concept of age-friendly city with tripartite participation, and 4) to study the satisfaction on using community model based on the concept of age-friendly city with participation. The sample

group used in this study was divided into 3 groups: Elderly people living in the Thung Khru area A total of 400 people, 7 experts representing the government sector, the public sector, the religious sector and a sample of 40 elderly people. The study found that: 1. majority of respondents, 52.03%, thought that activities in all three areas, namely social participation, community and health services, and communication and information provision, will lead to an elderly-friendly city. 2. Community model based on the concept of age-friendly city with tripartite participation in the context of Thung Khru area consists of 3 elements : 1) social participation 2) community services and health 3) communication and information, and 2 aspects: environment and activities. These were under the concept of having religious place as a center of the community. 3. There were differences in pre-test and post-test scores to assess learning outcomes of older adults. This revealed that the elderly had increased understanding the elements of age-friendly city development in the context of Thung Khru area statistically significant at .05. 4. Overall, the average satisfaction percentage was 95.37%. The environment aspect had most satisfied at 95.43%. It was recommended to further study some issues that are sub-components of the three major components in community development according to the concept of age-friendly city.

Keywords : age-friendly city, tripartite participation, community model development, quality of life

■ บทนำ

องค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่า ในช่วงปี 1001-2100 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ โดยทวีปยุโรปมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากที่สุด โลก ขณะที่ทวีปเอเชียมีประชากรผู้สูงอายุเป็นอันดับ 4 ของโลก โดยประเทศไทยถือเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงที่สุดเป็นอันดับ 4 ของทวีปเอเชียและถือเป็นอันดับสองในอาเซียน ซึ่งอีกไม่กี่ปีข้างหน้าประเทศไทยจะก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ รวมถึงจะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมควบคู่กันไป⁽¹⁾

จากสถานการณ์ ผู้สูงอายุที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งจำนวนและสัดส่วนส่งผลกระทบต่อทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคมโดยรวม การส่งเสริมสุขภาพในผู้สูงอายุที่ยังมีสุขภาพดีให้มีสุขภาพแข็งแรงเพื่อยืดเวลาที่จะเกิดการเจ็บป่วยเรื้อรัง หรือการเข้าสู่ภาวะทุพพลภาพออกไป รวมถึงการเตรียมการเพื่อรองรับสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเป็นสิ่งจำเป็น จึงได้พิจารณาแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

ซึ่งเป็นแนวคิดเพื่อการเตรียมการรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาว และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถเข้าถึงบริการทางสังคมและบริการทางสุขภาพที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง องค์ประกอบของเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1. อาคารสถานที่และบริเวณภายนอก 2. ระบบขนส่งและยานพาหนะ 3. ที่อยู่อาศัย 4. การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม 5. การให้ความเคารพและการยอมรับ 6. การมีส่วนร่วมในฐานะพลเมืองและการจ้างงาน 7. การสื่อสารและข้อมูลสารสนเทศ และ 8. การบริการชุมชนและการบริการสุขภาพ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดสอดคล้องกับแนวคิดการสูงวัยอย่างมีศักยภาพ รัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตโดยมอบให้ 4 กระทรวงหลัก คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข บูรณาการการทำงานร่วมกัน กำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ 3S

ประกอบด้วย 1) Strong ส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง 2) Security ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัย 3) Social Participation ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคม ที่กำหนดให้ชุมชนและท้องถิ่นมีการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมหรือเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ (Age - friendly Communities/Cities)⁽²⁾ โดยใช้ทุนทางสังคมของชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการดูแลและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เช่น กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมการจัดการอาหารสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมการส่งเสริมการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมการออมสำหรับผู้สูงอายุ กิจกรรมจิตอาสาการป้องกันอุบัติเหตุสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น⁽³⁾ ผลงานวิชาการใช้ศาสนาในการแก้ไขปัญหาสุขภาพในพื้นที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชนเป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น วัด มัสยิด จึงถือเป็นศูนย์รวมด้านวิถีชีวิตของชุมชนไทยพุทธและไทยมุสลิมและตั้งเป้าหมายดำเนินการให้เป็นต้นแบบของศาสนสถานส่งเสริมสุขภาพ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารจัดการมากที่สุด⁽⁴⁾ ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี เพื่อที่จะได้ทราบรูปแบบและกระบวนการที่เหมาะสมในการพัฒนาเมือง/ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุและนำไปใช้เป็นต้นแบบ (Model) ขยายผลการดำเนินงานสู่พื้นที่อื่นๆ ต่อไป

■ วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนตาม

แนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี

3. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้จากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี

■ วิธีการศึกษา

การพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี เป็นการศึกษาที่ดำเนินการตามแนวทางการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ขั้นศึกษาสภาพและความต้องการในด้านการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี ระยะที่ 2 ขั้นการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี และระยะที่ 3 ขั้นศึกษาผลการเรียนรู้และความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี การศึกษามุ่งเนื้อหาครอบคลุม 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมสุขภาพทางกาย 2) การส่งเสริมสุขภาพทางใจ 3) การส่งเสริมรายได้และถ่ายทอดความรู้สู่ชนรุ่นหลัง และ 4) การส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยี พื้นที่การวิจัยครั้งนี้กำหนดเป็นพื้นที่เขตทุ่งครุเนื่องจากสามารถพัฒนาตามบริบทของพื้นที่ในเชิงการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ที่ ร้อยละ 20 ขึ้นไป ซึ่งพื้นที่เขตทุ่งครุมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ 19.17⁽⁵⁾ อีกทั้งยังคงความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมระหว่างชุมชนพุทธและชุมชนมุสลิมในจำนวนที่ใกล้เคียงกันทั้งด้านประชากรและศาสนสถาน

● การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุในเขตทุ่งครุ จำนวน 23,422 คน⁽⁵⁾ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้แบ่งเป็น 3 กลุ่ม การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยแบ่งได้ 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ชั้นศึกษาสภาพและความต้องการในด้านการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาความต้องการในด้านการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี ได้แก่ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตทุ่งครุ 29 ชุมชน (4 โซน) จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยผู้วิจัยใช้ตารางแสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน⁽⁶⁾ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ถูกกำหนดอย่างน้อย 377 คน และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม(Cluster random sampling) ที่มี 4 โซนๆ ละ 100 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายในการเลือกชุมชนในแต่ละโซนด้วยวิธีการจับสลาก เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างในรูปแบบแบบสอบถามอัตโนมัติแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 2 ชั้นการพัฒนารูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นตัวแทนภาคราชการ ภาคประชาชน และภาคศาสนา จำนวน 7 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวบรวมข้อมูลโดยส่งร่างรูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีที่ผ่านการพิจารณาจากที่ปรึกษา ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาประเด็นคำถาม แล้วรวบรวมปรับปรุงแก้ไขข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิให้เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ และนำมาเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ

พิจารณาประเมินคุณภาพ

ระยะที่ 3 ชั้นศึกษาผลการเรียนรู้และความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุจำนวน 40 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างวัดความรู้ก่อนเรียนซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกับวัดผลการเรียนรู้หลังเข้าร่วมกิจกรรม และทำแบบวัดผลการเรียนรู้และแบบวัดความพึงพอใจเมื่อกิจกรรมเสร็จสิ้นลง รวบรวมข้อมูลในรูปแบบแบบสอบถามอัตโนมัติเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

● เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

1. แบบสอบถามสภาพและความต้องการในด้านการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีโดยใช้กับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตทุ่งครุ 29 ชุมชน
2. รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีโดยใช้กับผู้ทรงวุฒิ
3. แบบประเมินคุณภาพรูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีโดยใช้กับผู้ทรงวุฒิ
4. แบบวัดผลการเรียนรู้จากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีโดยใช้กับผู้สูงอายุ
5. แบบวัดความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีโดยใช้กับผู้สูงอายุ

แบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นนั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปเก็บข้อมูล ดังนี้

- 1) ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะจำนวน 3 ท่าน พร้อมทั้งปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะ และนำมาคำนวณหาค่าดัชนี

ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 0.951

2) ค่าความยากง่าย (Difficulty) โดยข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.2 – 0.8

3) ค่าอำนาจจำแนก ใช้เทคนิค 27% พบว่าข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป

4) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.796

● การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ชั้นศึกษาสภาพและความต้องการในด้านการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี วิเคราะห์โดยใช้ร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ชั้นการพัฒนา รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับการวิเคราะห์รูปแบบชุมชน และใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการประเมินคุณภาพรูปแบบชุมชน

ระยะที่ 3 ชั้นศึกษาผลการเรียนรู้และความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี แบ่งเป็นการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้จากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี โดยใช้การหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนทดสอบก่อนและหลังเรียน

● การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัย

รังสิต เลขที่ RSUERB2023-054 วันที่ 11 เมษายน 2566

■ ผลการศึกษา

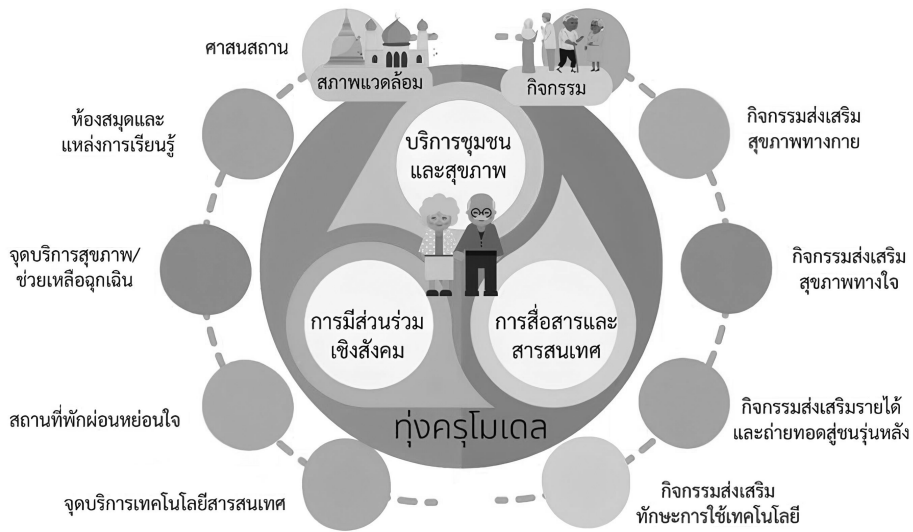
ระยะที่ 1 ชั้นศึกษาสภาพและความต้องการในด้านการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม พบว่าประเด็นมีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีสถานที่จัดกิจกรรม สามารถเดินทางได้สะดวก ร้อยละ 81 การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมเชิงสังคม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี ร้อยละ 80.3 และสถานที่จัดกิจกรรมที่มีแสงสว่างเพียงพอ และปลอดภัย ร้อยละ 79.8 ตามลำดับ ประเด็นไม่มีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ห้องสมุดในการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ร้อยละ 34.5 มีสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 28.8 และมีกิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 26.3 ตามลำดับ ประเด็นควรมีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีห้องสมุดในการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ร้อยละ 44.8 มีสวนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 43.3 และมีกิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 39.5 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 ซึ่งทั้ง 3 ข้อแปลผลได้ว่าชุมชนควรมีการพัฒนาตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี ด้านบริการชุมชนและสุขภาพ พบว่าประเด็นมีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ศูนย์บริการทางสาธารณสุขและให้คำปรึกษาด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 77.3 การส่งเสริมและรณรงค์ความรู้ให้ผู้สูงอายุ ร้อยละ 72.5 และกิจกรรมที่ส่งเสริมป้องกันและรักษาสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 72.0 ตามลำดับ ประเด็นไม่มีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ระบบการดูแล

ช่วยเหลือการทำงานบ้านสำหรับผู้สูงอายุ ร้อยละ 33.3 การซ่อมแผนสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น กรณีไฟไหม้ น้ำท่วม ร้อยละ 17.5 และการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับรองรับภาวะฉุกเฉินให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น เครื่องกระตุกหัวใจ (AED) ถึงดับเพลิง รวมทั้งการสนับสนุนช่วยเหลือและเยียวยาภายหลังเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น ถูยั้งชีพ เท่ากันที่ร้อยละ 15.5 ตามลำดับ ประเด็นควรมีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ต้องการได้รับการสนับสนุนเงินทุน และช่องทางการเข้าถึงงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ ร้อยละ 54.5 โดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชน การจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับรองรับภาวะฉุกเฉินให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น เครื่องกระตุกหัวใจ (AED) ถึงดับเพลิง ร้อยละ 46.3 และการซ่อมแผนสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น กรณีไฟไหม้ น้ำท่วม ร้อยละ 45.5 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 ซึ่งทั้ง 3 ข้อแปลผลได้ว่า ชุมชนควรมีการพัฒนาตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี ด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลสารสนเทศพบว่าประเด็นมีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อช่องทางที่หลากหลายและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในเรื่องที่น่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุเท่ากันที่ร้อยละ 74.5 การสนับสนุนให้มีการสื่อสารด้วยวาจาจากผู้สูงอายุ ร้อยละ 74.0 และเครือข่ายการประสานงานชุมชนและมีศูนย์กลางการเผยแพร่ที่เข้าถึงได้ ร้อยละ 71.8 ตามลำดับ ประเด็นไม่มีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ จุดบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น Free wifi ร้อยละ 30.3 อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ให้บริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ร้อยละ 28.5 และบริการคอมพิวเตอร์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตให้ใช้ใน

สาธารณะ เช่น สถานที่ราชการหรือห้องสมุดประชาชน ร้อยละ 28.3 ตามลำดับ ประเด็นควรมีมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ บริการคอมพิวเตอร์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตให้ใช้ในที่สาธารณะ เช่น สถานที่ราชการ หรือห้องสมุดประชาชน ร้อยละ 54.0 จุดบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น Free wifi ร้อยละ 53.3 และการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่อยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งจากสังคมด้วยวิธีการสื่อสารเฉพาะตัวและเชื่อถือได้ ร้อยละ 46.8 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1 ซึ่งทั้ง 3 ข้อแปลผลได้ว่า ชุมชนควรมีการพัฒนาตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี

ระยะที่ 2 ขั้นการพัฒนา รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี มีวิเคราะห์และการประเมินคุณภาพรูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงท่วงครุโมเดลเป็นรูปแบบเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุในเขตทุ่งครุ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมที่ปรึกษาในการร่วมกันวิพากษ์ร่างรูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 7 ท่าน โดยมีประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 1. ชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นอย่างไร ผลการศึกษาท่วงครุโมเดลจะมุ่งเน้นไปยังเกณฑ์เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ 3 เกณฑ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมเชิงสังคม การบริการชุมชนและสุขภาพ และการสื่อสารและสารสนเทศ 2. ไตรภาคีสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างไรบ้าง ผลการศึกษาพบว่าภาครัฐมีส่วนร่วมในด้านความรู้

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี (ทุ่งครุโมเดล)

การส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งการจัดหาทุนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เป็นต้น ภาคศาสนามีส่วนร่วมในการให้สถานที่ในการจัดกิจกรรมเพราะเป็นศูนย์รวมการจัดกิจกรรมและศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ทางภาครัฐ ภาคศาสนา จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้เกิดชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ 3. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเป็นชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ ควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ผลการศึกษาพบว่า ควรมี 5 องค์ประกอบคือ 1) ศาสนสถานเป็นศูนย์กลางของชุมชน 2) ห้องสมุดเป็นแหล่งการเรียนรู้ 3) จุดบริการสุขภาพและช่วยเหลือฉุกเฉิน 4) สถานที่พักผ่อนหย่อนใจภายในชุมชน 5) จุดบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ 4. กิจกรรมที่เหมาะสมตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุที่ควรให้เกิดขึ้นในชุมชนมีอะไรบ้าง การศึกษาพบว่าควรมี 4 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย 2) กิจกรรมส่งเสริม

สุขภาพทางใจ 3) กิจกรรมส่งเสริมรายได้และถ่ายทอดความรู้สู่ชนรุ่นหลัง 4) กิจกรรมส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยี 5. ลักษณะชุมชนที่เหมาะสมสำหรับการเป็นชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นอย่างไร การศึกษาพบว่า การมีศาสนสถานเป็นศูนย์กลางของชุมชนใช้เป็นสถานที่ปฏิบัติศาสนกิจและทำกิจกรรมต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุเพราะมีความสะดวกในการเดินทาง และมีบริเวณในการจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลาย มีแสงสว่างที่เพียงพอ และปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณาและปรับปรุงเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิต่อรูปแบบการพัฒนาที่จัดทำขึ้นจึงทำให้ได้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีตามบริบทพื้นที่ของเขตทุ่งครุตั้งแผนภูมิที่ 1 โดยมุ่งเน้นไปยังเกณฑ์เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ 3 เกณฑ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมเชิงสังคม การบริการชุมชนและสุขภาพ และการสื่อสารและสารสนเทศ โดยการกำหนดให้ศาสนสถานเป็นศูนย์กลาง

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละและค่าคะแนนเฉลี่ยของสภาพและความต้องการเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม ด้านบริการชุมชนและสุขภาพ และด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลสารสนเทศ (N=400)

รายการ	ความคิดเห็น						คะแนนเฉลี่ย (3 คะแนน)	S.D.	แปลผล
	มี		ไม่มี		ควรมี				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม									
1. ชุมชนของท่านมีสถานที่จัดกิจกรรมสามารถเดินทางได้สะดวก หรือมีเส้นทางรถสาธารณะบริการ	324	81.0	38	9.5	38	9.5	1.29	0.63	มีการพัฒนา
2. ชุมชนของท่านมีการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมเชิงสังคม เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี, การประชุมหมู่บ้านชุมชน	321	80.3	31	7.8	48	12.0	1.32	0.68	มีการพัฒนา
3. ชุมชนของท่านมีสถานที่จัดกิจกรรมที่มีแสงสว่างเพียงพอ และปลอดภัย	319	79.8	41	10.3	40	10.0	1.30	0.64	มีการพัฒนา
4. ชุมชนของท่านมีห้องสมุดในการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ	83	20.8	138	34.5	179	44.8	2.24	0.77	ควรมี
5. ชุมชนของท่านมีส่วนสาธารณะหรือสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	112	28.0	115	28.8	173	43.3	2.15	0.83	ควรมี
6. ชุมชนของท่านมีกิจกรรมส่งเสริมด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	137	34.3	105	26.3	158	39.5	2.05	0.86	ควรมี
ด้านบริการชุมชนและสุขภาพ									
1. ชุมชนของท่านมีศูนย์บริการทางสาธารณสุข และให้คำปรึกษาด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	309	77.3	50	12.5	41	10.3	1.33	0.65	มีการพัฒนา
2. ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมและรณรงค์ความรู้ให้ผู้สูงอายุ เช่น การรักษาสุขภาพ การออกกำลังกาย และการมีสุขอนามัยที่ดี	290	72.5	46	11.5	64	16.0	1.44	0.75	มีการพัฒนา
3. ชุมชนของท่านมีกิจกรรมที่ส่งเสริมป้องกันและรักษาสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	288	72.0	38	9.5	74	18.5	1.47	0.79	มีการพัฒนา
4. ชุมชนของท่านมีระบบการดูแลช่วยเหลือการทำงานบ้านสำหรับผู้สูงอายุ	106	26.5	133	33.3	161	40.3	2.14	0.81	ควรมี
5. ชุมชนมีการซ่อมแซมสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น กรณีไฟไหม้ น้ำท่วม	148	37.0	70	17.5	182	45.5	2.09	0.91	ควรมี
6. ชุมชนมีการจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับรองรับภาวะฉุกเฉินให้แก่ผู้สูงอายุ เช่น เครื่องกระตุกหัวใจ (AED) ถังดับเพลิง	153	38.3	62	15.5	185	46.3	2.08	0.92	ควรมี
7. ชุมชนของท่านมีการสนับสนุนช่วยเหลือและเยียวยาภายหลังเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น ภัยน้ำท่วม	172	43.0	62	15.5	166	41.5	1.99	0.92	ควรมี

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละและค่าคะแนนเฉลี่ยของสภาพและความต้องการเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม ด้านบริการชุมชน และสุขภาพ และด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลสารสนเทศ (N=400) (ต่อ)

รายการ	ความคิดเห็น						คะแนนเฉลี่ย (3 คะแนน)	S.D.	แปลผล
	มี		ไม่มี		ควรมี				
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
8. ชุมชนของท่านต้องการได้รับการสนับสนุนเงินทุน และช่องทาง การเข้าถึงงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ ด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลสารสนเทศ	133	33.3	49	12.3	218	54.5	2.21	0.91	ควรมี
1. ชุมชนของท่านมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ในเรื่องที่น่าสนใจสำหรับผู้สูงอายุ	298	74.5	48	12.0	54	13.5	1.39	0.71	มีการพัฒนา
2. ชุมชนของท่านมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผ่านสื่อช่องทางที่หลากหลาย	298	74.5	48	12.0	54	13.5	1.40	0.71	มีการพัฒนา
3. ชุมชนของท่านมีการสนับสนุนให้มีการสื่อสารด้วยวาจากับผู้สูงอายุ	296	74.0	47	11.8	57	14.3	1.40	0.73	มีการพัฒนา
4. ชุมชนของท่านมีเครือข่าย การประสานงานชุมชน และมีศูนย์กลาง การเผยแพร่ที่เข้าถึงได้	287	71.8	35	8.8	78	19.5	1.48	0.80	มีการพัฒนา
5. ชุมชนของท่านมีจุดบริการอินเทอร์เน็ต สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ เช่น Free wifi	66	16.5	121	30.3	213	53.3	2.37	0.75	ควรมี
6. ชุมชนของท่านมีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ให้บริการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	111	27.8	114	28.5	175	43.8	2.16	0.83	ควรมี
7. ชุมชนของท่านมีบริการคอมพิวเตอร์ เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตให้ใช้ในที่สาธารณะ เช่น สถานีราชการ หรือห้องสมุดประชาชน	71	17.8	113	28.3	216	54.0	2.36	0.77	ควรมี
8. ชุมชนของท่านมีการให้ข้อมูลแก่ผู้ที่อยู่ในสถานะเสี่ยงต่อการถูกทอดทิ้งจากสังคม ด้วยวิธีการสื่อสารเฉพาะตัว และเชื่อถือได้	151	37.8	62	15.5	187	46.8	2.09	0.92	ควรมี

ในการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ด้วยความร่วมมือของไตรภาคี ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคศาสนา พิจารณาแบ่งเป็น 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1. สภาพแวดล้อม (Environment) 2. กิจกรรม (Activities) โดยได้รับการสนับสนุนจาก สำนักงานเขตทุ่งครุ กรมอนามัย สถาบัน

การศึกษา ผู้นำทางศาสนา และประชาชน จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์รูปแบบ ชุมชนและการประเมินคุณภาพตามแนวคิดเมือง ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีโดยใช้การ วิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจัด ประชุมผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมที่ปรึกษา ในการร่วมกัน วิพากษ์ร่างรูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมือง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและร้อยละคุณภาพของรูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีจำแนกรายด้าน (ค่าเฉลี่ยคะแนนเต็ม 5 คะแนน n=7)

ประเด็นหลัก ความพึงพอใจ	จำนวน ผู้ประเมิน (คน)	ความพึงพอใจคุณภาพของรูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตร กับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี (N=7)								ระดับ การ แปลผล
		คะแนนเต็ม 5 คะแนน				ร้อยละ				
		ค่า เฉลี่ย	ต่ำ สุด	สูง สุด	S.D.	ค่า เฉลี่ย	ต่ำ สุด	สูง สุด	S.D.	
1. คุณภาพด้านความเหมาะสม ชัดเจน	7	4.04	3.38	5.00	0.61	80.71	67.50	100.00	12.14	ดี
2. คุณภาพด้านความเป็นไปได้	7	4.06	3.60	4.60	0.38	81.14	72.00	92.00	7.56	ดี
3. คุณภาพด้านความครอบคลุม	7	4.06	3.40	5.00	0.62	81.14	68.00	100.00	12.38	ดี
4. คุณภาพด้านความเป็น ประโยชน์	7	4.71	4.00	5.00	0.37	94.29	80.00	100.00	7.32	ดีมาก
สรุปภาพรวม	7	4.17	3.82	4.82	0.43	83.38	76.36	96.36	8.64	ดี

ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีในรูปแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 7 ท่าน ได้ค่าเฉลี่ยและร้อยละคุณภาพของรูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี จำแนกรายด้านแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- คุณภาพด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยและร้อยละของระดับคุณภาพรูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีมากที่สุด เฉลี่ย 4.71 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 94.29 (แปลผล=ระดับดีมาก)

- คุณภาพด้านความเป็นไปได้ และคุณภาพด้านความครอบคลุมอยู่ในลำดับรองลงมาเท่ากันคือ เฉลี่ย 4.06 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 81.14 (แปลผล=ระดับดี) - ภาพรวมได้คะแนนเฉลี่ย 4.17 คะแนน คิดเป็น ร้อยละ 83.38 (แปลผล=ระดับดี)

ระยะที่ 3 ขั้นศึกษาผลการเรียนรู้และความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี

1. การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้จากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับ

ผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี แบ่งเป็นค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกรายด้านพบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุที่ได้ทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้จำนวน 44 คน มีค่าคะแนนรวมทั้ง 439 คะแนน เฉลี่ย 9.98 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.108 โดยหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุมีคะแนนเพิ่มขึ้นที่ 604 คะแนน คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 13.73 คะแนน และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.203 ดังตารางที่ 3 และการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างคะแนนผลการทดสอบหลังเรียนกับคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนโดยใช้ t-test พบว่า เมื่อพิจารณาร่วมกับ Sign Test (nonparametric statistics) มีผลสอดคล้องกัน

- กลุ่มทดสอบที่แตกต่างเชิงบวก คือ ที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นหลังการเข้าร่วมกิจกรรม = 35 คน

- กลุ่มทดสอบที่แตกต่างกันเชิงลบ คือ คะแนนลดลงหลังการเข้าร่วมกิจกรรม = 4 คน

- กลุ่มทดสอบที่ไม่แตกต่างกัน คือ ได้คะแนนเท่าเดิมภายหลังเข้าร่วมกิจกรรม = 5 คน

ภาพรวมการเข้าร่วมกิจกรรมมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ($Z=4.804$ และค่า Asymp Sig.=.000 น้อยกว่าที่ระดับนัยสำคัญที่ .05)

พิจารณาผลการทดสอบความเท่ากันของค่าความถี่เฉลี่ยระหว่างคะแนนทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้ค่า t กรณีสองกลุ่มอิสระ ซึ่งผลการทดสอบพบว่า มีค่า t เท่ากับ -5.043 และมีค่า Sig เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงสรุปได้ว่า คะแนนทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปผลการศึกษา : เมื่อใช้กิจกรรมรูปแบบฐานกิจกรรมภายใต้ทุ่งครุโมเดลแล้ว ผู้สูงอายุมีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุบริบทพื้นที่ทุ่งครุ สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือผู้สูงอายุมีความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุบริบทพื้นที่ทุ่งครุสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 4

2. การวิเคราะห์ความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี จำแนกรายประเด็นหลัก จำแนกรายด้านแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ประเด็นด้านสภาพแวดล้อม พบว่ามีความพึงพอใจในเรื่องการใช้ศาสนสถานเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ การมีจุดบริการสุขภาพและช่วยเหลือฉุกเฉินเป็นการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุ

ในชุมชน และการมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในบริเวณศาสนสถานช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลายและสบายใจมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 คะแนน (แปลผล=มากที่สุด)

- ประเด็นกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า มีความพึงพอใจในเรื่องกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและส่งเสริมการมีสุขภาพดี มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.89 คะแนน (แปลผล=ระดับมากที่สุด) ดังตารางที่ 5

■ อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในด้านการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี ผลการศึกษาพบว่าชุมชนควรมี/เสริมความเข้มแข็งยั่งยืนในกิจกรรมที่มีอยู่แล้วบางประเด็น เพื่อการพัฒนาตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.03 คิดว่ามีกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน (ด้านการมีส่วนร่วมเชิงสังคม ด้านการบริการชุมชนและการบริการสุขภาพ และด้านการสื่อสารและการให้ข้อมูลสารสนเทศ) จะนำไปสู่เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายुरองลงมา ร้อยละ 30.42 เห็นว่าควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมสู่เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเกี่ยวกับ 3 ด้านข้างต้น และ ร้อยละ 17.55 ยังคิดว่าไม่มีกิจกรรมที่สนับสนุนไปสู่เมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุโดยที่มีรายละเอียดจากประเด็นการสำรวจย่อยๆ เพื่อใช้ในการออกแบบกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมการพัฒนาสู่การเป็นเมือง/ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องการบริหารจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในสังคมไทย⁽⁷⁾ และยังพบอีกว่าเมืองมีความสามารถในการจัดการสังคมผู้สูงอายุ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม จำแนกรายด้าน และภาพรวม

ด้าน	คะแนนการทดสอบของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม (n=44)					
	คะแนนรวม ก่อนเข้าร่วม	คะแนนเฉลี่ย ก่อนเข้าร่วม	S.D.	คะแนนรวม หลังเข้าร่วม	คะแนนเฉลี่ย หลังเข้าร่วม	S.D.
การส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยี	80	1.82	1.063	116	2.64	1.059
การส่งเสริมรายได้และถ่ายทอด	103	2.34	1.293	162	3.68	0.983
ความรู้สู่ชนรุ่นหลัง						
การส่งเสริมสุขภาพทางใจ	127	2.89	1.482	167	3.80	0.904
การส่งเสริมสุขภาพทางกาย	129	2.93	1.108	159	3.61	0.655
ภาพรวม	439	9.98	3.806	604	13.73	2.203

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างคะแนนผลการทดสอบหลังเรียนกับคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน โดยใช้ t-test

Test Statistics ^a	
	sumpost - sumpre
Z	-5.043 ^b
Asymp. Sig. (2-tailed)	.000

a. Wilcoxon Signed Ranks Test

b. Based on negative ranks.

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและร้อยละความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี จำแนกรายประเด็นหลัก (ค่าเฉลี่ยคะแนนคะแนนเต็ม 5 คะแนน N=35)

ประเด็นหลักความพึงพอใจ	จำนวนผู้ประเมิน (คน)	ความพึงพอใจ								ระดับการแปลผล
		คะแนนเต็ม 5 คะแนน				ร้อยละ				
		ค่าเฉลี่ย	ต่ำสุด	สูงสุด	SD	ค่าเฉลี่ย	ต่ำสุด	สูงสุด	SD	
1. กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ	35	4.77	3.80	5.00	0.351	95.31	76.00	100.00	7.028	มากที่สุด
2. ด้านสภาพแวดล้อม	35	4.77	3.80	5.00	0.357	95.43	76.00	100.00	7.139	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	35	4.77	4.00	5.00	0.299	95.37	80.00	100.00	5.976	มากที่สุด

ในด้านสุขภาพอนามัยและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม และการสร้างเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุไทยมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ซึ่งเป็นกระบวนการในการสร้างหรือออกแบบสภาพแวดล้อมภายในสังคมให้เอื้อและเหมาะสมกับการดำรงชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุที่ตอบสนอง

ในเรื่อง สุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขภาพสังคม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมอันจะก่อให้เกิดความยั่งยืน เพียงแต่ต้องปรับปรุงในการปฏิบัติบางประการ เช่น การยอมรับนับถือและการมีสังกัดของผู้สูงอายุในสังคม หรือในการจัดสภาพแวดล้อมสู่เมืองที่เป็นมิตรนั้น ต้องอาศัยความสามารถของชุมชนการประเมินบริบทชุมชน

ทรัพยากรและสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นปัจจัยเบื้องต้นในการออกแบบเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ โดยอาศัยการทำงานแบบบูรณาการของทุกภาคส่วน

2. รูปแบบการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี โดยใช้กลไกการดำเนินงานภายใต้ทุ้งครุโมเดล ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมเชิงสังคม 2) บริการชุมชนและสุขภาพ 3) การสื่อสารและสารสนเทศ โดยมี 2 ด้านด้านสภาพแวดล้อมและด้านกิจกรรม สู่การพัฒนาเป็นกิจกรรมที่ใช้กับผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายภายใต้แนวคิดการมีศาสนสถานเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งได้รับการประเมินคุณภาพด้านความเป็นประโยชน์จากผู้ทรงคุณวุฒิสูงถึงร้อยละ 94.29 อยู่ในระดับดีมาก ซึ่งทางผู้วิจัยได้แปลงสู่กิจกรรม โดยได้รับความร่วมมือกับหลายภาคส่วนในลักษณะของไตรภาคี การดำเนินงานที่มีการติดต่อประสานงานกับทั้งผู้สูงอายุ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อเกิดการร่วมมือกันจะทำให้ทราบความต้องการที่แท้จริงในการพัฒนาพื้นที่และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเป็นเมือง/ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์ประกอบต่างๆ ของการเป็นเมือง/ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุในพื้นที่ที่บางองค์ประกอบไม่สามารถดำเนินการหรือขับเคลื่อนได้เพียงลำพัง การได้รับความร่วมมือและดำเนินการร่วมกันทำให้การขับเคลื่อนบรรลุผล นอกจากนี้ยังได้โมเดลของการพัฒนารูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี บริบทพื้นที่ทุ้งครุ ที่มีประเด็นเนื้อหาครอบคลุมบนพื้นฐานความต้องการของพื้นที่อ่านเข้าใจง่าย มีความเหมาะสมในการส่งเสริม

คู่มือเพื่อการขยายผลในพื้นที่ชุมชนต่างๆ ต่อไป ซึ่งการดำเนินงานภายใต้ทุ้งครุโมเดลได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวมมีคุณภาพที่ร้อยละ 83.38

3. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้จากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี ผลการศึกษาพบว่า คะแนนทดสอบเพื่อประเมินผลการเรียนรู้รูปแบบฐานกิจกรรมภายใต้ทุ้งครุโมเดล โดยแบ่งเป็น 4 ฐานคือ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางใจ กิจกรรมส่งเสริมรายได้ และถ่ายทอดความรู้สู่ชนรุ่นหลัง และกิจกรรมส่งเสริมทักษะการใช้เทคโนโลยี มีการทดสอบความรู้ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละฐาน โดยมีข้อคำถามจำนวนฐานละ 5 ข้อ จากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคีก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและหลังเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุมีความแตกต่างกัน โดยขนาดความแตกต่างในกลุ่มผู้สูงอายุภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมรูปแบบฐานกิจกรรมภายใต้ทุ้งครุโมเดล มีค่าความแตกต่างในแต่ละกลุ่มที่ 21.44 และมีค่าความแตกต่างในภาพรวมที่ 750.50 แปลผลได้ว่าคะแนนการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรมมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ผู้สูงอายุมีความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดขององค์ประกอบการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุบริบทพื้นที่ทุ้งครุเพิ่มมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการพัฒนาเมือง/ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุเป็นอย่างดีก่อนการนำไปจัดเป็นกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุในพื้นที่และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิตามกระบวนการที่จัดทำขึ้น โดยผู้วิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้

เทคนิคที่มีความยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้และเหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นคือ ผู้สูงอายุ ร่วมกับการจัดสภาพแวดล้อมให้มีบรรยากาศเชิงบวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีศาสนสถานเป็นศูนย์กลางของชุมชน ทั้งนี้ ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมไม่สามารถใช้สถิติ t-test ได้ เนื่องจากไม่ผ่านข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิตินี้ในการทดสอบความเป็นการแจกแจงที่ปกติของข้อมูล จึงต้องใช้สถิติคู่เทียบในกลุ่ม nonparametric statistics แทนนั้น อาจเนื่องด้วยขณะทำแบบทดสอบมีการลอกคำตอบ ซึ่งทางผู้วิจัยได้จัดเว้นระยะห่างของการทำตอบดังกล่าว ทำให้การตรวจสอบข้อมูลตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติเป็นข้อมูลที่ไม่เป็นการแจกแจงปกติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจจากการใช้รูปแบบชุมชนตามแนวคิดเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุด้วยไตรภาคี ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นด้านสภาพแวดล้อมพบว่า มีร้อยละความพึงพอใจมากที่สุด ร้อยละ 95.43 รองลงมาคือ ร้อยละเฉลี่ยความพึงพอใจด้านกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ที่ร้อยละ 95.31 ผู้เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจในเรื่องการใช้ศาสนสถานเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการปฏิบัติศาสนกิจและกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งมีความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ การมีจุดบริการสุขภาพและช่วยเหลือฉุกเฉินเป็นการอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน และการมีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจในบริเวณศาสนสถานช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลายและสบายใจมากที่สุด เพื่อลดโอกาสที่ผู้สูงอายุจะมีภาวะติดบ้านให้มีสังคมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาพื้นที่เมืองให้เป็นมิตรต่อ

ผู้สูงอายุ ด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม : กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต⁽⁸⁾ ประเด็นกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมมีความพึงพอใจในเรื่องกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกายเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและส่งเสริมการมีสุขภาพดีมากที่สุด ซึ่งแสดงถึงการให้ความสำคัญของผู้สูงอายุในเรื่องของการดูแลสุขภาพที่หากได้รับความรู้จากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับท่าทางและคุณประโยชน์ของท่าทางนั้นๆ ในการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแล้ว เป็นไปได้ที่ผู้สูงอายุจะนำไปปฏิบัติต่อในชีวิตประจำวันและส่งเสริมการมีสุขภาพดีมากที่สุด โดยพึงพอใจในภาพรวมที่ร้อยละ 95.37

■ ข้อเสนอแนะ

● ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษานี้อาจใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมการเป็นเมือง/ชุมชน ที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ขยายไปสู่พื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกับเขตทุ่งครุ ซึ่งมีความเป็นชานเมือง หรือกึ่งเมืองกึ่งชนบท และเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมพหุชนและมุสลิม ทั้งนี้ประเด็นของการพัฒนาอาจอยู่บนพื้นฐานบริบทและความต้องการของพื้นที่ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

2. ศึกษาเชิงลึกในรายละเอียดของผลการศึกษาเพื่อเพิ่มเติมหรือเติมเต็มประเด็นบางประเด็นที่เป็นองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบใหญ่ 3 ด้านที่เป็นประเด็นของการพัฒนาเมือง/ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ บริบทพื้นที่ทุ่งครุ ที่อาจสามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องรอกงบประมาณ เช่น การเสริมด้านองค์ความรู้หรือทักษะต่างๆ เป็นต้น

● ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไป อาจเปลี่ยนจาก ศาสนสถานเป็นที่ทำการส่วนกลางของชุมชน เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความเหมือน/ต่างของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิด การพัฒนาสู่การเป็นเมือง/ชุมชนที่เป็นมิตร กับผู้สูงอายุในเขตชานเมืองหรือเขตเมืองระหว่าง การมีศาสนสถานเป็นศูนย์กลางของชุมชน และ ชุมชนเป็นศูนย์กลางว่ามีความเหมือนหรือ แตกต่างกันอย่างไร

■ กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสถาบัน พัฒนาสุขภาพะเขตเมือง กรมอนามัย ที่สนับสนุน

การดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ อ.ดร.ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ให้ คำแนะนำ แนวทางข้อเสนอแนะ ภาคีเครือข่าย ในการร่วมดำเนินงานในขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ สำนักอนามัย สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล สำนักพัฒนาสังคม สำนักงานเขตทุ่งครุ สำนักงาน คณะกรรมการประจำกรุงเทพมหานคร และภาคี เครือข่ายในสถานการณ์การประสานงานอื่นๆ ที่ได้ กล่าวชื่อนามในที่นี้ ที่ให้การสนับสนุนข้อมูล ขอขอบพระคุณประธานชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ ในการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี และขอขอบคุณ กลุ่มงานพัฒนาสุขภาพะผู้สูงอายุ สถาบันพัฒนา สุขภาพะเขตเมือง ในทุกๆ ขั้นตอนการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

1. เบญจมาศ เมืองเกษม. รูปแบบเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วารสาร มจร. มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ 2564;7(1):239-54.
2. กรมอนามัย สำนักอนามัยผู้สูงอายุ. แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายงานกลุ่มผู้สูงอายุประเด็นเมืองที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ กรมอนามัย [อินเทอร์เน็ต]. 2564 [เข้าถึงเมื่อ 11 ตุลาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://eh.anamai.moph.go.th/th/elderly-manual/201579>
3. สมชาย ชัยจันทร์. ชุมชนท้องถิ่นกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชน. วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา 2565;8(1):5-17.
4. นางลักษณ์ ลิมทวิกุล, แวปา วันสุสเซนต์. การพัฒนาศาสนสถานส่งเสริมสุขภาพโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัด นครราชสีมา. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ 2557;1(2):43-54.
5. สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร. ผลการดำเนินงานแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานครระยะที่ 2 (พ.ศ. 2561-2565) [อินเทอร์เน็ต]. 2565 [เข้าถึงเมื่อ 26 ตุลาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <http://iservice.bangkok.go.th/elder/frontend/web/index.php?r=elder%2Fdashboard&i d=8>
6. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement 1970;30(3):607-10.
7. ดำรงค์ศักดิ์ จันโททัย, กฤษณ์ รักษาดีเจริญ, เมทินี แสงกระจ่าง. การบริหารจัดการเมืองที่เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุ ในสังคมไทย [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2557 [เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: <https://dric.nrct.go.th/Index.php?/Search/SearchDetail/286177>
8. นลินดา สุวรรณประสพ. แนวทางการพัฒนาพื้นที่เมืองให้เป็นมิตรต่อผู้สูงอายุด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม: กรณีศึกษาเทศบาลนครรังสิต [วิทยานิพนธ์ปริญญาการผังเมืองมหาบัณฑิต] [อินเทอร์เน็ต]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2561 [เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2565]. เข้าถึงได้จาก: https://doi.nrct.go.th/ListDoi/Download/501057/42407fd5c617cc49d54fd8ae3715a93e?Resolve_DOI=10.14457/TU.the.2018.1576